

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETINING
KATTAQO'RG'ON FILIALI

Ro'yxatga olindi

№ BD-60410500

XORIJIY INVESTETSIYALAR

FAN DASTURI

3k.

Bilim sohasi:	400000 – Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000 – Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi:	60410500-Bank ishi va audit

Kattaqo'rg'on- 2022

Fan/modul kodi MTF2503		O'quv yili 2024-2025	Semestr 5-semestr	Kreditlar 3
Fan/modul kodi Tanlov		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Xorijiy investitsiyalar	36	54	90
2.	I. Fanning mazmuni "Xorijiy investitsiyalar" fani o'qitilishidan maqsad – mamlakat makroiqtisodiy ko'rsatkichlarini tahlil etish va uni dinamikasini qiyosiy taqqoslash hamda davlatning makroiqtisodiy siyosati va strategiyasini to'g'ri asoslay olish ko'nikmasini shakllantirishdan iborat. Fanning vazifalari – talabalarga milliy hisoblar tizimi (MHT) asosida makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni hisoblash usullari va makroiqtisodiy jarayonlarning o'zaro bog'liqligini o'rgatish; - talabalarni jami talab va jami taklif, iste'mol va jamg'arish funksiyalari, davlat xarajatlari va soliq mul'tiplikatorlarini davlat makroiqtisodiy siyosatiga ta'sirini ko'rsatish; - talabalarga makroiqtisodiy muvozanat va uning modellari haqida to'liq ma'lumot berish hamda ochiq iqtisodiyot sharoitida makroiqtisodiy modellar mohiyatini tushuntirish. Fanning boshqa fanlar bilan bog'liqligi. "Global iqtisodiy rivojlanish" fani "Loyihalarni boshqarish", "Iqtisodiy statistika", "Iqtisodiy tahlil", "Tarmoq iqtisodi", "Marketing", "Moliya va kredit" fanlari bilan bog'liq. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. Xorijiy investitsiyalar haqida tushuncha va uning mohiyati. Xorijiy investitsiyalar fani, uning mohiyati va tarkibi. Fanning predmeti va ob'ekti. Jahon xo'jaligi tushunchasi, tarkibi va mohiyati. Jahon iqtisodiyoti milliy iqtisodiyotlar jamligi, ular yagona jahon xo'jaligini tashkil etishi. Jahonning eng yirik mamlakatlarining yalpi ichki mahsulot (YalM) ishlab chiqarish bo'yicha reytingi. Jahon xo'jaligi rivojlanish bo'yicha guruhlarga bo'linishi. Jahon xo'jaligi globallashuvi bosqichlari va unda transmilliy korporatsiyalarning tutgan o'rni. Jahon xo'jaligi rivojlanish tendensiyasi va ular o'rtasidagi ziddiyatlar. Iqtisodiy fanlar tizimida Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlarning o'rni. 2- mavzu. Xorijiy investitsiyalarning shakl va turlari			

Xalqaro mehnat taqsimoti to'g'risida tushuncha. Xalqaro mehnat taqsimoti xalqaro iqtisodni belgilovchi asosiy mezon sifatida. Mehnat taqsimoti - tarixan belgilangan ijtimoiy mehnat tizimi ekanligi. Xalqaro mehnat taqsimotining chuqurlashuvi, ilmiy-texnika inqilobining (ITI) ta'siri. Zamonaviy xalqaro mehnat taqsimotining mohiyati. Xalqaro mehnat taqsimoti - jamiyat rivojlanishining faoliyatini sifat jihatdan differentsiatsiyasi ekanligi. Xalqaro mehnat taqsimoti davlatlararo mehnatning ijtimoiy-hududiy taqsimoti ekanligi. Xalqaro mehnat taqsimoti va davlatlararo ishlab chiqarishning ixtisoslashuvi. Ishlab chiqarishning xalqaro ixtisoslashuvi va kooperatsiyalashuvi. Qo'shma korxonalar kooperatsiyalashuv belgisi sifatida. Xalqaro mehnat taqsimotini modernizatsiyalashning G'arbdagi nazariyalari.

3- mavzu. Globallashuv hamda iqtisodiy integratsiyalashuvning kuchayib borishida investitsiya jarayonlari.

Xalqaro savdo - xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida. Xalqaro savdo tushunchasi. Mamlakat iqtisodiyotida tashqi savdoning tutgan o'rni. Xalqaro savdo sohasida A.Smit, D.Rikkardo, J.Mill, G.Xaberler, E.Xeksher, B.Olin, P.Samuelson, V.Stolper, V.Leontev nazariyalari va qarashlari. Tovarlar xalqaro savdosi dinamikasi: uning jug'rofiy tuzilishi va tovar tarkibi. Zamonaviy jahon iqtisodiyotida xizmatlar xalqaro savdosining mohiyati. Xizmatlar klassifikatsiyasi. Xalqaro xizmatlar savdosi dinamikasi va tarkibiy tuzilishi. Xizmatlar sadosining davlat tomonidan va xalqaro tartibga solinishi. Xizmatlar savdosi bo'yicha bosh kelishuv. Xalqaro savdoni muvofiqlashtirishda va tartibga solishda Butunjahon savdo tashkilotining (BJST) roli.

4- mavzu. Xorijiy investorlar huquqiy holatining o'ziga xos xususiyatlari

O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishda tashqi savdoning roli. Respublika tashqi savdo aloqalari faoliyatini boshqarish va uning asosiy yo'nalishlari. O'zbekiston tashqi savdo aloqalari tuzilishi. O'zbekiston Respublikasi tashqi savdosining tovar tarkibi. O'zbekistonda iqtisodiyotni modernizatsiyalashning ustuvor yo'nalishlari. Eksport-import operatsiyalari. Respublika tashqi savdosining hozirgi holati. Tashqi savdo geografiyasi. O'zbekiston Respublikasi tashqi savdo aloqalarida Yevropa Ittifoqi (EI), Mustaqil Davlat Hamdo'stligi (MDH) va Yevrosiyo mamlakatlari hamkorligi.

5- mavzu. O'zbekiston respublikasida xorijiy investorlarning huquqlari

Kapital olib chiqishning mohiyati. Xalqaro kapital harakati. Kapital chiqarishning sabablari va mohiyati. Kapitalni xorijga investitsiya qilishning yangi shakllari va sub'ektlari. To'g'ridan-to'g'ri, portfel shaklida investitsiyalar chiqarish. Xalqaro zayomlar ssuda (qarzlar), grantlar (hadyalar) hukumatlar bitimiga ko'ra (XVF kreditlari) yordam berish. Kapital chiqarishning asosiy yo'nalishlari, ularning masshtablari va tuzilishi. Kapital eksport va import qiluvchi mamlakatlar. Kapitalning chorrahiy harakati. Kapital chiqarishda transmilliy korporatsiya (TMK) larni tutgan o'rni, tashkil topishi va baynalminallashuvi. Kapitalning chetga chiqib ketishi muammosi. Xalqaro kapital harakatini davlat tomonidan tartibga solish. Xalqaro kapital harakatini xalqaro (xalqaro-huquqiy) tartibga solish. Savdo bilan bog'liq investitsiya chora-tadbirlari to'g'risidagi bitim.

6- mavzu. Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning ilmiy – uslubiy asoslari.

Aholi migratsiyasining dastlabki ko'rinishlari. Xalqaro iqtisodiy munosabatlar tarkibida ishchi kuchi migratsiyasining o'rni va roli. Immigratsiya va emigratsiya tushunchalari. Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasida mehnat migratsiyasining roli. Aholi migratsiyasining iqtisodiy sabablari. Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasining oqimi va uning asosiy xususiyatlari. Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasida "aqli muxojirlar" oqimi muammosining mohiyati. Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasining o'ziga jalb etuvchi zamonaviy markazlari. Sanoati rivojlangan mamlakatlar sanoat tarmoqlarining rivojlanayotgan davlatlar ishchi kuchlari hisobiga rivojlanib borishi. Jahon xo'jaligida milliy ishchi kuchlari bozorlari bazasida tashkil topgan mintaqaviy ishchi kuchi bozorlari. Jahon ishchi kuchi bozorlari va XXI asrda uning rivojlanish alomatlari. Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasining davlat tomonidan boshqarilishi va tartibga solinishi.

7- mavzu. O'zbekiston respublikasining investitsiya siyosati.

Erkin iqtisodiy hududlarni tashkil etishning mohiyati va maqsadi. Erkin iqtisodiy hududlarning asosiy ko'rinishlari. Erkin (maxsus) iqtisodiy hududlar, ularning jahon iqtisodiyotidagi o'rni va roli. Offshor hududlar va offshor biznesi, ularning jahon iqtisodiyotidagi o'rni va roli. Erkin iqtisodiy hududlarni tashkil etishning xalqaro tajribasi. Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda erkin iqtisodiy hududlarning o'ziga xos xususiyatlari.

8- mavzu. Xorijiy investitsiyalarni milliy iqtisodiyotga jalb qilish shakllari va uni tartibga solishning jahon tajribasi.

Jahon valyuta-moliya tizimining xususiyatlari. Xalqaro valyuta tizimi, uning tuzilishi, mazmuni va mohiyati. Xalqaro valyuta munosabatlarining asosiy ishtirokchilari: tijorat va investitsiya banklari, markaziy banklar, bankdan tashqari institutlar, brokerlik firmalari, xalqaro valyuta-kredit va moliya tashkilotlari, xususiylar. Valyuta bozori turlari. Milliy, hududiy va jahon valyuta bozorlari. Valyuta operatsiyalari asosiy tiplarining tavsifi. Xalqaro valyuta tizimi. Valyuta kursi rejimi. Valyuta operatsiyalari, ularning ko'rinishlari. Davlatlararo miqyosda valyuta munosabatlarining tartibga solinishida global va hududiy valyuta-moliya tashkilotlarining tutgan o'rni. Xalqaro valyuta fondi va uning funksiyalari. Jahon valyuta-moliya tizimining institutlari. Xalqaro valyuta va moliya-kredit bozorlari.

9- mavzu. Davlatning investitsiya dasturi.

Xalqaro turizm, uning asosiy shakllari. Xalqaro turizmning o'ziga xos xususiyatlari. Sayyohlik mahsulotlari va xizmatlarini taklif etuvchi firma va korxonalar. Xalqaro turizmning rivojlanishi. Xalqaro sayyohlik biznesi tashkiloti. Xalqaro sayyohlik tashkiloti (XST). Jahon bozorida transport xizmatlari va uning asosiy ko'rinishlari. Dengiz transporti. Dengizda yuk tashish. Dengizda yuk tashishning xalqaro miqyosda tartibga solinishi. Xalqaro dengiz tashkiloti. Havo transporti. Xalqaro havo yuk tashuvi. Havo yuk tashuvchilari. Havo yuk tashuviga xizmat ko'rsatish. Havo yuk tashuvini xalqaro miqyosda tartibga solish. Fuqarolar aviatsiyasi xalqaro tashkiloti (IKAO). Fuqarolar aviatsiyasi

mintaqaviy hukumatlararo tashkiloti. Havo transporti xalqaro Assotsiatsiyasi (IATA).

III. Amaliy mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Xorijiy investitsiyalar haqida tushuncha va uning mohiyati.
2. Xorijiy investitsiyalarning shakl va turlari
3. Globallashuv hamda iqtisodiy integratsiyallashuvning kuchayib borishida investitsiya jarayonlari.
4. Xorijiy investorlar huquqiy holatining o'ziga xos xususiyatlari.
5. O'zbekiston respublikasida xorijiy investorlarning huquqlari
6. Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning ilmiy – uslubiy asoslari.
7. O'zbekiston respublikasining investitsiya siyosati.
8. Xorijiy investitsiyalarni milliy iqtisodiyotga jalb qilish shakllari va uni tartibga solishning jahon tajribasi.
9. Davlatning investitsiya dasturi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

1. Xorijiy investitsiyalar haqida tushuncha
2. Investitsiya haqida tushuncha
3. Investitsiya munosabatlarini davlat tomonidan tartibga solinishi.
4. O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning Roli.
5. Xorijiy investitsiyalarning shakl va turlari.
6. Xorijiy investitsiyalarning turlari.
7. Investitsiya faoliyatiga tegishli huquqiy munosabatlarning ob'ekti va sub'ekti.
8. Bevosita va portfelli xorijiy investitsiyalar.
9. Jahon iqtisodiyotining globallashuvida xorijiy investitsiyalarning o'rni.
10. Kioto Protokolining Musaffo rivojlanish mexanizmi doirasida investitsiya loyihalari
11. O'zbekiston Respublikasida tashqi iqtisodiy faoliyatni xorijiy investitsiyalar yordamida rivojlantirish
12. Mamlakatimizning eksportga yo'naltirilgan iqtisodiyotini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.
13. O'zbekiston Respublikasida sug'urta bozorining rivojlanishi.
14. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikka xorijiy investitsiyalarni jalb etish.

V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

- Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

Zamonaviy bozor iqtisodiyotining ishlashi va rivojlanishining nazariy asoslarini; Talab va taklif modeli asosida taqchil resurslarini taqsimlanish mexanizmini; Raqobatlashgan va raqobatlashmagan bozorlarning asosiy xususiyatlarini va firmalarni ushbu bozorda harakat qilish qoidalarini; Bozor sharoitida narxlarni qanday shakllanishini; Davlatning bozor iqtisodiyotiga aralashish yo'nalishlarini va ularning oqibatlarini; Mehnat, kapital va yer bozorlarining ishlash mexanizmini *bilishi kerak*:

Bozor iqtisodiyotining ishlashi, rivojlanishi hamda salbiy va ijobiy tomonlari borasida; Turli bozor strukturalarida firmaning harakati qoidalari to'g'risida; Bozorning ishlash samaradorligi va unga ta'sir qiluvchi omillar; Taqchil resurslarni taqsimlanish tamoyillari to'g'risida; Xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning turli bozor sharoitlarida va turli oraliqlarda foydani maksimallashtirish shartlari haqida *tasavvurga ega bo'lmog'i lozim*:

Bozordagi talab va taklif to'g'risidagi statistik ma'lumotlar asosida bozorni tahlil qilish va xulosalar chiqarish; Statistik ma'lumotlar asosida talab va taklif funksiyalarini tuzish va ular asosida bozordagi holatni tahlil va bashorat qilish; Raqobatlashgan va raqobatlashmagan bozorda firmalarni harakatini tahlil qilish asosida xulosalar chiqarish *malaka va konikmalariga ega bo'lmog'i lozim.*

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
 - interfaol keys-stadilar, testlar;
- elektron va tarqatma materiallar

VII. Kreditni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan iqtisodiy qarashlar va fikrlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish

Asosiy adabiyotlar

1. Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar: o'quv qo'llanma. / A.V. Vaxabov, Sh.X.Xajibakiyev, Sh.I.Raxmanov, X.A.Usmanova. - T.: «Voris-nashriyot», 2014. -320 bet
2. Pindayk S. Robert, Daniel I. Rubinfeld. Microeconomics. Global edition. Pearson Education Limited. 2018. P. 787
3. Пиндайк Р, Рубинфильд Д. Микроиктисод. (Инглизчадан кискартириб таржима килинган. А. Улмасов ва бошқ.: Олий ўқув юртлари учун қўлланма. — Т.: «Шарқ», 2002. - 448 б.
3. Гуломов С.С., Алимов Р.Х, Салимов Б.Т., Ходиев Б.Ю., Ишназаров А.И. Микроиктисодиёт: Дарслик.—Т.: Шарқ—МАТБАА АК бош тахририяти, 2001 й.
4. Исмаилова Н., Шагазатов У. Ўқув ва методик қўлланма. – Т.: Ношир, 2019 й. – 320 б. “Жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатлар”
5. А.В.Вахобов, Д.А.Таджибаева, Ш.Х.Хажибакиев. “Жаҳон иқтисодиети ва халқаро иқтисодий муносабатлар”: Ўқув қўлланма. – Молия, 2011 й

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Голиков М.Н. Микроэкономика: учебно-методическое пособие для вузов. – Псков: Изд-во ПГПУ, 2005, 104 с
2. Низомов А.Б., Намозова Н.Дж., Амонов У.Н. Микроиктисодиёт. – Т.: Абу Али ибн Сино номидаги тиббиёт нашриёти, 2000 й.
3. Пиндайк Р., Рубинфельд Д. “Микроиктисод”– Т.: Шарқ нашриёт МАТБАА АК бош тахририяти, 2002 й.
4. Ҳамдамов К.С. Микроиктисод. –Т.:ТДИУ, 2001 й.
5. А.А.Исаджанов, Н.С.Исмаилова, “Жаҳон иқтисодиётининг глобаллашуви”. – Т.:Иқтисодиёт, 2019 й.
6. Б.А. Исломов, Н.С. Исмаилова, Т.А. Хасанов, И.Т. Данабоев, А.С. Зикриёев. “Хорижий мамлакатлар иқтисодиёти” – Т.:Иқтисодиёт, 2019 й.

Axborot manbalari (saytlar):

www.cbu.uz;

www.bis.org;

	www.ecb.eu ; www.bank.uz ; www.uba.uz
7.	Fan dasturi SamDUKF kengashining 202 <u>2</u> -yil <u>5-sentabr</u> <u>1</u> -son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	Fan modul uchun mas'ullar: Axmedov S -SamDU KF, "Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot" kafedrasi assistenti
9.	Taqrizchilar: Sh.S.Sharifov – SamDU Tarmoqlar iqtisodiyoti" kafedrasi o'qituvchisi S.B.Boboqulov - SamDU, Raqamli iqtisodiyot kafedrasi katta o'qituvchisi. (tashqi) O.N.Xaitov - "Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot" kafedrasi assistenti o'qituvchisi (ichki)